

kultur & fritid

Tidsskriftet Folkeoplysning udgives af Fritid & Samfund

2

2017

I fokus

Rummelighed

Indhold i nr. 2/oktober 2017

Danmarks første Idrætsbibliotek [4](#)
Af Francisco „Paco“ Ortega, udviklingschef, Boligselskabet Sjælland

Idrætsfællesskaber med plads til alle [10](#)
Af Martin S. Pedersen, sekretariatsleder for OMBOLD.

En lang rejse mod den moderne folkeoplysende
idrætsforening [16](#)
Af Jan Sørensen, bestyrelsesformand for Boldklubben Skjold.

Valg til folkeoplysningsudvalget: Skal – skal ikke? [22](#)
Af Ingolf Christensen, landsformand i Dansk Oplysnings Forbund

Og det er ingen aprilsnar! [24](#)
At være i folkeoplysningsudvalg som selvorganiseret
Af Jørn Winther Jepsen, Fritidsbævnnet, Allerød Kommune

Formandsvinkel [27](#)
Af Frederik A. Hansen, formand for Fritid & Samfund

Skift navn på folkeoplysningsloven!

Med vedtagelsen af folkeoplysningsloven i 1990 med ikrafttrædelse 1. januar 1991 fik vi ikke kun en ny lov, der på mange måder adskilte sig fra den gamle fritidslov ikke mindst ved at være en kommunalt styret rammelovgivning i modsætning til den tidligere statsstyret tilskudslovgivning. Vi fik også en ny folkeoplysende målsætning i forsøget på at gøre fritidsområdet til et folkeoplysningsområde.

Spørgsmålet er imidlertid, om det ikke var en fejl at bruge det gamle folkeoplysningsbegreb som målestok for, om en aktivitet er støtteberettiget eller ej i forhold til loven. Hvordan spiller man for eksempel fodbold på en folkeoplysende måde? Eller dyrker folkeoplysende fitness? Mange foreningsledere og instruktører har svært ved at se sig selv som værende folkeoplysere, og det virkede unødvendigt at underlægge foreningstraditionen under et folkeoplysningsbegreb.

Det område under loven, som folkeoplysningsbegrebet passet bedst til, er aften-skoleområdet, men det har på ingen måde fået bedre vilkår under folkeoplysningsloven. På mange måder passer det bedre at betragte området som et fritidsområde og derved vende tilbage til den gamle betegnelse, samtidig med at det fastholdes, at loven bygger på det forpligtende fællesskab med henblik på at udvikle demokratiske medborgere.

For os at se er det vigtigt, at lovgivningen, i så høj grad som det er muligt, afspejler den virkelighed, den giver støtte til, og virkeligheden i dag er, at mange af de aktiviteter, der foregår med støtte fra folkeoplysningsloven ikke er oplysende aktiviteter i den forstand som Grundtvig, Christen Kold eller højskolebevægelsen har tænkt dem. Derfor kan de heller ikke bedømmes med samme målestok. Det anbefales derfor, at *lov om støtte til folkeoplysning* skifter navn næste gang, der kommer en lovrevision, til *lov om støtte til frivillige forenings- og undervisningsaktiviteter*.

Frederik A. Hansen, formand
Steffen Hartje, sekretariatsleder
Fritid & Samfund

Danmarks første Idrætsbibliotek

Historien om et boligområde, der erstattede brande og utryghed med boldspil og fællesskab.

AF FRANCISCO „PACO“ ORTEGA, udviklingschef i [Boligselskabet Sjælland](#)

Roskilde Kommune er Sjællands tredjestørste kommune, og Boligselskabet Sjælland er her det største almene boligselskab med knap 9.000 lejemål. De mange almene boligafdelinger i Roskilde er kendetegnet ved at være velfungerende og attraktive at bo i, men op gennem nullerne oplevede boligområdet Rønnebærparken/Æblehaven negativ opmærksomhed i medierne for en række påsatte brande og utryghedsskabende adfærd fra grænsesøgende unge.

Boligområdet med de to afdelinger Rønnebærparken og Æblehaven er med sine mere end 1.500 beboere det største sammenhængende almene boligområde i Roskilde, og gennem en længere periode havde boligområdet gennemgået en udvikling, der adskilte sig betydeligt fra den, det øvrige Roskilde gennemgik. Beboersammensætningen var præget af markant flere ikke-vestlige indvandrere, høj ledighed, flere dømt for straffelovsovertrædelser og samtidig et lavere indtægtsgrundlag og uddannelsesniveau end borgerne i det øvrige Roskilde.

DEN BOLIGSOCIALE HELHEDSPPLAN

I tæt samarbejde med Roskilde Kommune blev der med støtte fra Landsbyggefonden iværksat en boligsocial helhedsplan, der gjorde det muligt at vende den negative udvikling i området.

Men mens de klassiske boligsociale tiltag havde succes med at inddæmme og håndtere de akutte problemer, så var det straks mere kompliceret at nå den brede målgruppe. Den er vigtig for at skabe den nødvendige sammenhængskraft på tværs af beboerne i boligområdet og som forbindelse til de øvrige medborgere i byen. Det var særligt frustrerende, at boligområdets dårlige omdømme hang ved, selvom de klassiske tiltag havde ført til, at de påsatte brande helt var ophørt og de unges grænsesøgende adfærd var mindsket betydeligt.

Afdelingsbestyrelsen bad derfor de boligsociale medarbejdere om at undersøge, hvad beboerne og særligt de unge manglede i boligområdet, og det viste sig hurtigt, at der var et udtalt behov for fælles lokaler, muligheder for leg og idræt og en multibane med en god belægning, der ville gøre det attraktivt at spille bold med vennerne. Boligområdets beliggenhed kombineret med det vedvarende negative omdømme betød samtidig, at der aldrig kom andre end få beboere på det naturlige mødested for enden af bebyggelsen.

EN VILD IDÉ TAGER FORM

Beboernes ønske om faciliteter, fællesskab og behovet for et bedre omdømme faldt sammen med, at Realdania udbød en pulje med midler til „Den Vilde Idé“. Samtidig var der allerede et tæt samarbejde med Danmarks Idrætsforbund, der allerede havde skabt resultater under programmet „Get2Sport“. Derfor opstod idéen om at omdanne et af de gamle skraldeskure til et Idrætsbibliotek, hvor beboerne kunne låne udstyr, samtidig med at foreningslivet kunne tilbyde lokale aktiviteter for at tiltrække flere medlemmer til deres foreninger.

Den bærende idé var, at Idrætsbiblioteket skulle være Danmarks første og eneste bibliotek, hvor bøger er skiftet ud med idræts- og legeredskaber, og læsesalen ligger udendørs og er af asfalt. Realdania troede på idéen og gav et tilskud til Idrætsbiblioteket på 500.000 kr. Det fik de to afdelingsbestyrelser i Rønnebærparken/Æblehaven til at bidrage, så det blev muligt at ombygge et tidligere skraldeskur til udlån af udstyr samt at få etableret to gamle pavilloner som „klubhus“ til frivillige og i dagtimerne kontor for de boligsociale medarbejdere. I tilknytning til Idrætsbiblioteket blev der blandt andet etableret trampoliner, en multibane med indbygget musikanlæg samt en helårskælkebakke i knaldrødt kunstgræs.

Den 16. juni 2015 åbnede Idrætsbiblioteket for første gang dørene for frivillige, beboere og den kommunale samarbejdspartner til det, der skulle blive en succes, som rakte langt ud over boligsociale netværksskabende aktiviteter.

Foto: Jonas B. Whitehorn

SYMBOLET PÅ EN NY BYDEL

Idrætsbiblioteket er i dag et kendt vartegn i et boligområde, der har lagt bål og brand bag sig. Hvor der før ikke var mange fornuftige ting at tage sig til for de mange børn og unge, så er der i dag mange aktiviteter, der styrker fællesskab og sammenhængskraft på tværs af blandt andet alder og etnicitet. Hvor boligområdet før var forbeholdt de få beboere, der benyttede de ledige arealer til passivt at hænge ud, så er området i dag benyttet af en bred gruppe af roskildeborgere og kommunale institutioner, der søger ind i området for at benytte Idrætsbibliotekets spændende aktivitetsmuligheder.

I Idrætsbiblioteket kan man låne alt fra fodbolde, kælke, skateboards, stangtennis, bordtennis og meget mere. Og efter udlån benytter lånerne sig typisk af multibanen, svævebanen, trampolinerne, ramperne, fodboldbanen eller den sjove helårskælkebakke i kunstgræs, der er at finde lige ved siden af Idrætsbiblioteket.

Samtidig er Idrætsbiblioteket blevet en *hub* for en lang række andre aktiviteter og tilbud. Et af disse tilbud er *Boxen*, hvor unge kan få hjælp til at finde et fritidsjob. Projektet er muligt, fordi Boxen samarbejder med lokale daginstitutioner, som tilbyder, at de unge kan komme ud og få en smagsprøve på, hvad det vil sige at have et arbejde.

Idrætsbiblioteket søger forankring hos unge mennesker i lokalområdet, og derfor er der etableret et *Ungeråd*, sådan at de unges perspektiv løbende bliver tænkt ind i projekter og events. Ungerådet består lige nu af seks unge mennesker, der alle er bosat i Rønnebærparken/Æblehaven. I de seneste år har de bl.a. arrangeret Halloween, skattejagt og juleaktiviteter for områdets øvrige børn og unge. Samtidig hjælper Ungerådet til, når Idrætsbiblioteket afholder events og arrangementer.

Det er vigtigt, at Idrætsbibliotekets faciliteter bliver udnyttet til fulde. Derfor bruges klubhuset af en række forskellige aktører, heriblandt *Sundhedscenteret*. Sundhedscenteret afholder kurser og motionsforløb i formiddagstimerne, hvor huset ellers ville stå tomt. I aften timerne fyldes huset af *Bibliotekscaféen*, som er et tilbud om lektiehjælp, sprogr træning og samtaler for både børn, unge og voksne. Tilbuddet drives i samarbejde med frivillige fra Røde Kors, der primært står for lektiedelen. Derudover fungerer Bibliotekscaféen som en platform til at danne relationer til områdets beboere.

Foto: Jonas B. Whitehorn

Dansk Flygtningehjælp afholder ligeledes cykelkursus for kvinder, der vil lære at cykle. Tre frivillige ildsjæle trodser alt slag vejr og kører sammen med kvinderne et par gange om ugen.

Idrætsbibliotekets udendørsfaciliteter og idrætsmaterialerne bliver ligeledes benyttet af skoler og daginstitutioner

i dagtimerne. Som institution kan man få nøgleadgang til stedet, noget mange benytter sig af.

Foto: Jonas B. Whitehorn

FORANKRING I FORENINGSLIVET

I Danmark har vi en lang og stærk tradition for at deltage i foreningsliv. Foreningsdeltagelse har ikke bare en positiv effekt på sammenhængskraften på tværs af etnicitet, alder og køn, men har også vist sig at være det bedste redskab til at skabe lokalt ejerskab i et boligområde, der tidligere har kæmpet med utryghed og dårligt omdømme.

Derfor samarbejder Idrætsbiblioteket med idrætsforeninger med henblik på at bygge en kort og bred bro til foreningslivet. I Idrætsbibliotekets to-årige levetid har bl.a. boksning, bordtennis og KFUM-fodboldklub været vigtige aktører i satellit-træningsforløb og budt velkommen til træning i egne klubber for børn og unge i Idrætsbibliotekets lokalområde.

En anden vigtig medaktør, der bidrager til aktivitet i Idrætsbiblioteket, er *Projekt Styrke*, der ugentligt afholder pigefodbold og efterfølgende pigeklub for områdets piger. Dette initiativ blev stablet på benene, fordi der var stor efterspørgsel på idræt specifikt til piger fra forældrenes side, og mens drengene nu har en høj grad af foreningsdeltagelse, viser lokale analyser, at vi mangler at få pigerne med.

Idrætsbiblioteket giver beboerne mulighed for at møde forskellige idrætsaktiviteter, og hvis børn og unge i lokalområdet får interesse for en foreningsaktivitet, har de mulighed for at få et kommunalt fritidspas, der giver mulighed for at prøve aktiviteten i en periode inden indmeldelse.

Idrætsbiblioteket er blevet mere og andet end et lokalt tiltag eller et bolig-socialt projekt. Det er blevet et stærkt brand for et boligområde, der tidligere var kendt for brande, men som i dag er kendt for at have Danmarks første Idrætsbibliotek, hvor man kommer til fra hele kommunen.

Selvom resultaterne har været bedre og er kommet hurtigere, end nogen havde turdet håbe på, så er der ingen tvivl om, at Idrætsbiblioteket endnu ikke har udfoldet det fulde potentiale i forhold til at udvikle nye metoder til foreningssamarbejde, frivillighed og markedsføring. Men så længe legen og nysgerrigheden er intakt hos såvel beboere som samarbejdspartnere og ansatte, så vil Idrætsbiblioteket i Roskilde fortsat være en katalysator for nytænkning af samarbejdsformer mellem kommuner, foreningsliv, boligsekskaber og andre aktører, der kan gøre en afgørende forskel i udsatte boligområder. ■

Boligselskabet Sjælland har fået lavet en inspirerende intro-video om Idrætsbiblioteket til boligselskabets YouTube-kanal, hvor videoen kan ses: <https://www.youtube.com/watch?v=vo4QBBRTuv8>

Holbæk Kommune

Opstramning af folkeoplysningsloven i praksis

Holbæk Kommune har siden april i år haft en tilsynsmodel, der skal sørge for, at kommunen ikke giver tilskud til foreninger, der underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder. Tilsynsmodellen er udarbejdet som følge af ændringerne af *folkeoplysningsloven* i efteråret 2016 med ikrafttræden pr. 1. januar 2017. Modellen omfatter varslede foreningsbesøg baseret på stikprøver; Udtrækning af mindst 5 tilfældige foreninger årligt (2 foreninger, som modtager medlemstilskud, 2 foreninger, der modtager lokaletilskud samt 1 aftenskole); Minimum 2 foreninger udvælges årligt på basis af administrativ vurdering; Ved varslede foreningsbesøg tales med formand og kasserer eller tilsvarende personer; Foreningsbesøget skal afdække om foreningsaktiviteterne er i overensstemmelse med foreningens formål og folkeoplysningslovens rammer. Besøget omfatter også et servicetjek af foreningens samarbejde med kommunen (fx tilskud og støtte); Forvaltningen har også mulighed for at lave uanmeldte foreningsbesøg på baggrund af konkret mistanke om aktiviteter, der ikke er i overensstemmelse med folkeoplysningsloven. – Tilsynsmodellen er offentliggjort på kommunens hjemmeside.

Holbæk Kommunes Kultur- og Fritidssekretariat har nedsat et 2-personers tilsynsteam, der skal tage på foreningsbesøg og udarbejde konklusion på besøgene. I sekretariatet forventer man et tidsforbrug på ca. 20 timer (inklusive forberedelse, transport og afrapportering) pr. foreningsbesøg. Der er ca. 200 foreninger i kommunen, der modtager tilskud. Man kan læse nærmere om Holbæk Kommunes tilsynsmodel på [Oplev Holbæk/Tilsyn](#)

Solrød Kommune

Pulje til selvorganiserede inden for kulturområdet

Solrød Kommune har siden 2015 haft en [tilskudspulje til selvorganiserede kulturaktiviteter](#). Puljen blev etableret på baggrund af Solrød Byråds budgetforlig 2015-2018, der blev indgået i september 2014. Puljen er i gennemsnit på 50.000 kr. pr. år. For 2017 er der afsat i alt 50.100 kr.

Puljen skulle sikre, at der kom liv i Solrød Bibliotek. Biblioteket fik nemlig i 2014 penge til at udvide åbningstiden med selvbetjent adgang. Det skete fra forsommeren 2014. Biblioteket er nu åbent fra kl. 7.00-22.00. Uden for den betjente åbningstid, der er fra kl. 10.00-kl. 18.00 (varierer lidt afhængigt af ugedagen), skal det ikke blot være muligt at låne bøger, biblioteket skal også kunne fungere som et medborger- og kulturhus. Borgerne kan gennem puljen søge tilskud til for eksempel kunststillinger, selvorganiserede aktiviteter, små foreningsmøder, læseklubaktiviteter, åbne foredrag, musikarrangementer og lignende. Det er muligt uden for betjent åbningstid at låne bibliotekets cafeområde og de interne mødelokaler i biblioteket.

Visionen er at få flere og andre borgere engageret i det lokale liv end de, der allerede deltager og er aktive i foreningslivet.

UDDELING FRA PULJEN

Solrød Kommunes Folkeoplysningsudvalg har kompetencen til at uddele fra puljen efter ansøgninger fra interesserede borgere, uorganiserede kulturfrivillige. Ansøgninger om beløb op til 2.000 kr. kan Kultur- og Fritidsforvaltningen dog bevilge direkte. Der gives normalt ikke tilskud til mad og drikke, kun i de tilfælde hvor mad/drikke indgår specifikt i et arrangement som for eksempel kulturmøde med smagsprøver. Støtten gives som rent tilskud eller som underskudsgaranti. De selvorganiserede aktiviteter skal holdes på Solrød Bibliotek. I 2017 har folkeoplysningsudvalget bevilget penge til en it-skærm, som borgerne kan bruge til de selvorganiserede aktiviteter på biblioteket. Da it-skærmen kan fremme puljens formål, blev ansøgningen fra Biblioteket imødekommet, selvom Biblioteket for eksempel ikke er ansøgningsberettiget.

Interesserede borgere skal blot udfylde et enkelt skema med bl.a. beskrivelse af arrangementet, dato/datoer, målgruppe, skønnet budget, herunder om evt. deltagerbetaling, ansøgeren, ansøgt beløb. Der skal indsendes regnskab efter arrangementets afslutning.

ERFARINGER MED PULJEN

„Vi kunne godt ønske flere ansøgere til puljen“, oplyser Kim Heinrich Andersen, kultur- og idrætskonsulent samt sekretær for Solrød Kommunes Folkeoplysningsudvalg over for Fritid & Samfund. Det er bl.a. et spørgsmål om at få det kommunikeret ud til borgerne, at puljen er der og kan søges, påpeger han. Der er ikke endnu opstået nye samarbejder, for eksempel mellem det organiserede foreningsliv og selvorganiserede aktører, på baggrund af puljen. Reglerne for puljens brug planlægges revideret i løbet af efteråret 2017.

lh

Idrætsfællesskaber med plads til alle

AF MARTIN S. PEDERSEN, Sekretariatsleder i [OMBOLD](#) Gadefodbold

Regeringen er kommet med fem anbefalinger for en civilsamfundsstrategi, hvor en af hjørnestenene er, at udsatte borgere i højere grad skal inkluderes i det frivillige foreningsliv, end hvad de bliver i dag. Tanken bag er, at udsatte borgere gennem frivillige fællesskaber kan blive en aktiv del af samfundet.

I dag er der stort set ingen socialt udsatte, der deltager i det frivillige foreningsliv – og det gælder for alle områder af den frivillige sektor, hvilket underbygges af tal fra SFI's Fællesskabsmåling*, der viser, at blot 17 % inden for den udsatte målgruppe deltager jævnlige i det lokale foreningsliv. Samme undersøgelse viser også, at over halvdelen af alle udsatte føler, at de bliver holdt uden for samfundet.

Der er altså rigtig god grund til, at der kommer fokus på, hvordan civilsamfundet i højere grad kan inkludere udsatte i frivillige fællesskaber. Der er lagt op til, at udsatte mennesker i højere grad skal engageres til at hjælpe andre i samme situation som dem selv. Det giver fin mening og vil sikkert være til gavn for alle, hvis det bliver omsat til virkelighed. Men det er en svær øvelse, der kræver et opgør med både selvforståelse og praksis i den måde, som mange frivillige foreninger og organisationer inden for det sociale område arbejder.

Her kan med fordel hentes inspiration inden for et andet område, nemlig idrætten – den allerstørste civilsamfundsaktør og mest potente leverandør af fællesskaber båret af frivillig arbejdskraft. Idrætten er ikke en del af civilsamfundsstrategiens social- og velfærdspolitiske dimension, men har et stort idémæssigt potentiale, når det handler om frivilligt engagement.

Idrætten kan noget, som de frivillige fællesskaber inden for det sociale område ikke kan. I idrætten er man som udgangspunkt ikke bruger, ikke udsat, hjemløs eller psykisk syg. Man er fodboldspiller, holdleder, træner og dommer og fremfor alt en holdkammerat. Her bliver ikke mindet om de nederlag og den bagage, som ofte følger med definitionen som udsat, og som følger med, når man er genstand for velmenende menneskers frivillige godgørende arbejde. Med andre ord, er fokus i idrætten på bolden og ikke på manden.

Men har en hjemløs overhovedet overskuddet og lysten til at dyrke idræt og spille fodbold og endsige engagere sig som frivillig som f.eks. dommer eller holdleder?

Svaret er ja – men det kræver, at man indretter idrætsfælles-

Foto stillet til rådighed af OMBOLD

skaberne, så der er plads til udsatte menneskers livssituation og behov, og det sker ikke i foreningsidrætten i dag. Den arena er stort set overladt til organisationer som OMBOLD, der sammen med en lille håndfuld projekter udgør den såkaldte udsatteidræt, der har til formål at understøtte idrætsfællesskaber for udsatte mennesker, der ikke kan rummes i foreningsidrætten.

UDSATTE VIL GERNE VÆRE DEL AF FORPLIGTENDE IDRÆTSFÆLLESSKABER OG EFFEKTEN FOR DEN ENKELTE OG SAMFUNDET ER KÆMPESTOR

OMBOLD har siden 2003 arbejdet med at engagere udsatte i fællesskaber med idræt og gadefodbold som omdrejningspunkt. De ca. 1100 udsatte spillere, der er en del af lokale idrætsfællesskaber i hele landet, er med til at udfordre de gængse fordomme og statistikker. For i modsætning til alle antagelser så kan vi se, at spillerne dyrker højintensiv idræt en gang om ugen, de engagerer sig som aktive frivillige medborgere og fungerer som holdledere, bestyrelsesmedlemmer, holdkammerater, dommere, hjælp ved turneringer, kaffeansvarlige osv.

Vi kan altså se, at de udsatte spillere engagerer sig på samme måde, som vi kender det fra frivilliglivet i den etablerede idræt. Men der er nogle afgørende forskelle – de idrætsfællesskaber, som de udsatte engagerer sig i, er ikke på

samme måde baseret på medlemskab og kontingent, og aktiviteterne og det frivillige arbejde er indrettet til spillernes og de frivilliges fysiske og psykiske funktionsniveau. Herudover er der et tæt samarbejde med det sociale område og de frivillige foreninger, sociale aktører, herberger, væresteder etc., som har den daglige kontakt til målgruppen.

Men der er også nogle helt afgørende ligheder. For ligesom inden for den frivillige foreningsidræt så afhænger idrætsfællesskaberne for de udsatte også af, at spillerne tager ansvar og hjælper til. Der er ikke et formelt krav om frivilligt engagement, men spillerne ved, at hvis den ugentlige træning skal afvikles, og hvis vi skal lykkes med at få de mobile baner til de månedlige stævner stillet op, så kræver det, at spillerne deltager aktivt, og bidrager med de ressourcer, de har. Det er for mange dagsformen, der er afgørende for engagementet, og det er der plads til. For nogen bliver bidraget måske bare at komme med positive tilråb til holdkammeraterne, mens andre har overskud til at påtage sig mere forpligtende roller som dommer eller holdledere. Men de er alle vigtige, for uden dem kunne aktiviteten ikke afholdes.

Et andet helt centralt lighedspunkt er, at det er et fællesskab, der er baseret på fodbolden, og ikke det at være udsat. Det er ikke spillernes udsathed – deres diagnoser, misbrug og kaotiske liv – der binder fællesskabet sammen, ligesom tilknytningen til arbejdsmarkedet og hvilken bil man har, ikke er det, man er fælles om i en traditionel idrætsforening. Det, der binder fællesskabet sammen for de udsatte spillere, er derimod kærligheden til dette lidt skæve gadefodboldkoncept, hvor det frem for alt handler om at være med og være en god holdkammerat – og ja, så selvfølgelig også om at vinde, men ikke for enhver pris. Det er ikke, fordi trænerne lukker ørerne for spillernes dårlige liv, men det er ikke derfor, de er med, det er ikke det, der fylder i omklædningsrummet, og det er ikke det, der definerer kulturen. Det er tværtimod en kultur, som er baseret på idrættens grundlæggende værdier og regler, og det er ikke til forhandling, hvad enten man er udsat eller ej. Alle ved, at man ikke kan være med, hvis man først dukker op, når kampen er forbi, at man ikke kan spille ordentlig fodbold, hvis man drikker 10 øl før kampen, og at man skal spille bolden og bakke hinanden op, hvis man vil vinde fodboldkampen. Det er en læring, som de spillere og frivillige, som er del af idrætsfællesskaber, tager med sig uden for banen.

I OMBOLD oplever vi dermed, at deltagelsen først og fremmest bliver idræt for idrættens skyld, også for de socialt udsatte, men de sociale og sundhedsmæssige effekter er samtidig ikke til at tage fejl af. Vi har set spillere, der har stået uden for arbejdsmarkedet hele livet og slås med misbrug, begynder at stå op klokken 5 om morgenen for at hjælpe med at stille en bane op til dagens stævne, og vi har fået spillere, der ikke har været i stand til at bevæge sig uden for en dør pga. af angst, til at deltage i ugentlige træninger, efter at medarbejdere fra bostedet har fået dem motiveret til at komme med til træninger.

Det er ikke et ønske om at blive sundere, at komme tættere på arbejdsmarkedet, eller de andre krav om normalitet, som denne målgruppe ofte bliver mødt med, der gør, at de begynder at engagere sig i fællesskaber omkring idræt. De udsatte spillere engagerer sig, fordi de måske for første gang er en del af et fællesskab, hvor der er plads til deres skævheder og særheder såvel som deres ressourcer og kompetencer. Det er stort for en gruppe mennesker, der lever på kanten af samfundet og er vant til at være udenfor, og denne succesoplevelse omsættes til faktiske ændringer i den enkeltes livssituation.

Til trods for idrættens store potentiale til at engagere udsatte er det desværre et faktum, at udsatte voksne stort set ikke har tilknytning til den etablerede foreningsidræt – hverken som udøvende eller frivillige.

EN STRATEGI FOR UDSATTES INKLUSION I DE FRIVILLIGE FÆLLESSKABER SKAL HAVE IDRÆTTENS VERDEN MED

Som det ser ud nu, er der så godt som ingen såkaldte socialt udsatte voksne, der har tilknytning til foreningsidrætten, hvilket skyldes, at tærsklen til idrætsforeningerne er for høj. De udsatte grupper som nu er engageret indenfor udsatteidrætten har økonomiske, fysiske og sociale udfordringer, der ikke er forenelige med foreningsidrættens krav om kontingent, udbuddet af aktiviteter og kulturelle koder.

De lokale idrætsforeninger og idrættens hovedorganisationer påpeger med rette, at de ikke har ressourcerne og kompetencerne til at løse komplekse sociale problemer, og at de frivillige trænere ikke har meldt sig til at udføre socialt arbejde.

Derfor kan en inklusion af udsatte i de foreningsbårne idrætsfællesskaber ikke udelukkende hvile på skuldrene af lokale frivillige trænere, men skal understøttes af en socialpædagogisk indsats.

Men på den anden side skal de lokale idrætsforeninger åbne dørene og invitere mennesker indenfor, som måske skiller sig ud, fordi de ikke kender de kulturelle koder og væremåder i foreningslivet. De skal sænke tærsklen til idrætsforeningerne og udbyde aktiviteter, som er mindre konkurrencebetonede, og hvor man ikke bliver dømt ude, fordi man vejer for meget eller har nogle fysiske skavanker. Og mulighederne er der og ligger ligefor. Med DIF's og DGI's Vision 25-50-75 er der kommet langt mere fokus på at få inaktive og idrætssvage grupper, såsom kortuddannede, ældre og indvandrere, til at dyrke idræt i forpligtende fællesskaber. Det har endnu ikke haft en konkret betydning for socialt udsatte voksne, men det har skabt en opmærksomhed omkring, at der er brug for aktiviteter, der appellerer til et bredere udsnit af den danske befolkning. F.eks. har DBU med deres koncept fodboldfitness skabt et fodboldtilbud, som appellerer til idrætssvage grupper, da tilbuddet er fleksibelt, for alle niveauer, og hvor legen og det sociale er det bærende. Elementer som er centrale i bestræbelserne på at få udsatte til at dyrke idræt.

Men det kræver mere at få målgruppen af udsatte til at engagere sig og forpligte sig i idrætsfællesskaber. Det kræver involvering af de sociale indsatser, som er tæt på borgerne. Det kræver opbakning fra kommuner og ikke mindst en åben idrætsforening – og så ville en civilsamfundsstrategi, hvor idrættens aktører er inviteret indenfor, heller ikke skade. ■

Note

*) SFI's rapport *Fællesskabsmålingen. En undersøgelse af livsvilkår og social eksklusion i Danmark*. Publikationsnr. 17:19. Udgivet juni 2017. Kan hentes på [SFI's hjemmeside](#)

Idrætsvaner blandt udsatte borgere

Uddannelsesbaggrund og beskæftigelse spiller fortsat en stor rolle for, hvorvidt man er aktiv i idræt. Hvis man er socialt udsat, er der tilbud, men der er ikke forsket i disse initiativer. IDAN (Idrættens Analyseinstitut) skal i 2017 og 2018 gennem 3 delanalyser kortlægge, hvad der er af initiativer, den eksisterende viden på området, samt hvad de udsatte borgere selv efterspørger. IDAN ser også på de centrale udbydere af idrætstilbud til udsatte borgere, udbydernes fokusområder, budgetter og aktiviteter på området, bl.a. Idrætsorganisationen Dansk Væresteds Idræt, OMBOLD, BROEN, Fit for Kids, DIF og DGI, kommuner, boligforeninger, sociale organisationer og aktører i de nordiske lande. Der bliver udarbejdet casestudier om bl.a. tilbud til hjemløse, børn i socialt udsatte familier. Fokus er på de aktive brugeres opfattelse af udfordringer og behov. IDAN har fået en bevilling fra TrygFonden til at gennemføre undersøgelserne. Man kan læse nærmere om projektet på [IDANs hjemmeside](#)

lh

Strategi for det frivillige sociale område

Regeringen offentliggjorde i begyndelsen af oktober [Strategi for et stærkere civilsamfund](#). Målet med strategien er at understøtte, at flere borgere bliver del af de frivillige fællesskaber og foreningslivet. Borgere, der ikke er del af arbejdsfællesskabet, skal ikke udelukkes fra de frivillige fællesskaber eller fra at kunne gøre en frivillig indsats.

„Det kræver en fælles og bred indsats at afhjælpe forskellige barrierer for at nå målet om, at udsatte grupper, nydanskere eller mennesker med handicap, som ikke er en del af det arbejdende fællesskab, i højere grad får mulighed for at tage del i frivillige fællesskaber i civilsamfundet med de ressourcer, borgerne har.“ (Citeret fra *Strategi for et stærkere civilsamfund/Spor 1. Deltagelse og fællesskab for alle*, p. 8).

Derfor kan det undre, at strategien kun omfatter en del af civilsamfundet, nemlig det frivillige sociale område. Civilsamfundet udgøres også af aktive aktører som oplysningsforbund, børne- og ungdomsforeninger, amatørkulturområdet, de selvorganiserede, idrætsforeninger, friluftorganisationer o.a.

Indsnævringen af civilsamfundet sker allerede hos den task force, som regeringen nedsatte i juni til at udforme anbefalinger til civilsamfundsstrategien. Task forcen valgte i sit arbejde med anbefalingerne at afgrænse sig til den sociale frivillighed. Selvom man godt var klar over, at andre områder skal i spil, når man taler om inklusion og forebyggelse (p. 2 i [Task for-cens anbefalinger til en ny civilsamfundsstrategi](#)). Task forcen opfordrede derfor

regeringen til at inddrage andre områder i den endelige strategi. Det skete så ikke.

Regeringens strategi består af 12 initiativer fordelt på 3 hovedområder:

SPOR 1 DELTAGELSE OG FÆLLESSKAB FOR ALLE

Initiativ 1: *Strategiske partnerskaber mellem frivillige organisationer og kommuner.* Afsættes 24,1 mio. kr. for 2018-2021.

Initiativ 2: *Flere ressourcer til fælles løsninger.* Afsættes 1,4 mio. kr. for 2018 og 2019.

Initiativ 3: *Styrkelse af civilsamfundet i landdistrikterne.* Afsættes 4,0 mio. kr. i 2021.

Initiativ 4: *Styrket integration gennem civilsamfundet.* Afsættes 16,0 mio. kr. for 2018-2021.

SPOR 2 EN INFRASTRUKTUR, DER STØTTER OG UDVIKLER

Initiativ 5: *En mere enkel statslig støttestruktur på det frivillige sociale område.* Nedsættes arbejdsgruppe med afrapportering i løbet 2018.

Initiativ 6: *Lokal innovation gennem frivillige foreninger.* Afsættes 20,3 mio. kr. i 2020 og 2021.

Initiativ 7: *Styrkelse af det lokale frivillige sociale arbejde.* Afsættes 14,7 mio. kr. for 2018-2021.

Initiativ 8: *Et nyt Frivilligråd.* Afsættes 3,5 mio. kr. for 2018-2021.

Initiativ 9: *Kompetenceløft af det frivillige sociale arbejde.* Afsættes 26,5 mio. kr. for 2018-2021.

SPOR 3 VIDEN

Initiativ 10: *Inklusion i frivillige organisationer.* Afsættes 0,7 mio. kr. i 2018.

Initiativ 11: *Mere samarbejde mellem frivillige og kommuner gennem uddannelse.* Afsættes 0,5 mio. kr. i 2020.

Initiativ 12: *Solid viden om den frivillige sociale indsats.* Afsættes 0,9 mio. kr. i 2018-2021.

lh

En lang rejse mod den moderne folkeoplysende idrætsforening

AF JAN SØRENSEN, Bestyrelsesformand for [BK Skjold](#)

I Boldklubben Skjold har vi sat os for at skabe en forening, der kan leve op til moderne menneskers krav til en idrætsforening. Ikke bare en forening, der er moderne, men en forening der stadig har Grundtvigs og Hal Kochs tanker som fundament.

Der dukker hele tiden nye organiseringsformer, foreningstyper og aktiviteter op. Vort medlems- og klubbegreb bliver udfordret af andre aktører. Det er vi i den traditionelle foreningsidræt nødt til at forholde os til. Vi kan også godt fortælle, hvad vi ikke er. – Men hvad er vi så, og hvorfor eksisterer vi?

Vi er en forening med fodbold som kerneaktivitet. Det står klart i vores vedtægter og ses i vores aktivitetspalet. Vi ved også godt, at støtten fra kommunen ikke gives til os, fordi vi elsker fodbold. Støtten gives, fordi vi er en forening, og fordi vores arbejde er folkeoplysende. Det skal vi tage alvorligt, og det giver os en mulighed for at differentiere os i forhold til den kommercielle sektor.

Boldklubben Skjold er beliggende meget centralt i København. Det giver en situation, hvor faciliteterne på ingen måde er konkurrencedygtige med, hvad foreninger bare en lille smule længere væk kan tilbyde. Vi kan til tider være ved at opgive at organisere aktiviteter under så dårlige vilkår, men på den anden side har vi i kraft af vores beliggenhed nogle muligheder for at skabe noget unikt, som kun meget få kan gøre os efter. De muligheder har vi valgt at gå efter.

FRA DRUKNET TIL GENOPLIVET

Vores arbejde startede for 8 år siden, da en mindre gruppe mennesker kom hovedkulds ind i bestyrelsen efter en tid med rod og kaos. Det viste sig dog hurtigt, at det ikke blot var lidt rod i organisationen og økonomien. Det var

helt grundlæggende kaos. Ingen vidste, hvem der var medlemmer, og der havde ikke været systematisk opkrævning af kontingenter i to år. Medlemmer var der sådan set nok af. Det var bare ikke de mennesker, der stod på medlemslisten.

Ubetalte regninger fyldte bordene, og fogeden kiggede forbi. Kommunens tilskud skulle tilbagebetales, forbundet skulle have sine penge, trænere var faste gæster for at få deres tilgodehavende. Den tidligere ungdomsformand skiftede forening og tog mere end 100 børnemedlemmer med, da han gik ud ad døren.

Vi startede fra bunden, men med mere end 1000 medlemmer, og de fleste fortsatte overraskende i foreningen.

Der var ikke andet at gøre end at komme i gang. Vi ville ikke bare give op, og redningsarbejdet blev sat i gang. Mange overvejelser blev gjort, om ikke det bedste ville være at lukke foreningen, heller ingen rådgivere anbefalede at fortsætte. Men det er her, foreninger kan noget, som ikke ses andre steder. En selvopholdelsesdrift som kun foreninger baseret på frivillighed kan mønstre. Hele tiden båret af en tro på, at alle kreditorer nok skulle få deres tilgodehavender. Efter 3 år måtte vi erkende, at en officiel rekonstruktion med advokater og Sø- og Handelsretten var eneste mulige redning. Men ikke engang det var sikkert, og det krævede næsten det umulige.

Et år, hvor alt blev sparet væk. Et år, hvor der blev gjort alt for at tjene penge. Et år med en leder som mere eller mindre boede på en sofa i klubbens lokaler, mens vi næsten hver weekend havde fester i lokalerne.

Vi klarede det med en akkordordning som vel første og eneste idrætsforening, der er kommet helskindet gennem en retslig rekonstruktion.

FREMADRETTET ARBEJDE

Der var slået en streg i sandet, og nu skulle det gå fremad. Mange vil sikkert mene, at det var nu, der skulle udformes visioner, målsætninger, strategier og handlingsplaner. Sådan greb vi det ikke an. Vi har en retningsangivelse, vi

arbejder med. Skjold har valgt at have ansatte på kontoret, men de frivillige udgør basen. Det er kun muligt at bevæge foreningen, hvis de frivillige har lyst til at være med. Et enkelt skridt ad gangen har været nødvendigt for at komme tættere på en hel og samlet forening efter den totale atomisering.

Havde vi været en forretning, havde vi valgt den korteste vej. Det går ikke i vores forening. Hvis vi skulle til Paris kunne det være, at vi pludselig tog over Berlin, fordi nogle syntes, det kunne være spændende. Andre ville måske imens gøre et stop i Bruxelles. Det skal der også være plads til. Det går fint med vores filosofi. Vi er trods alt kommet tættere på Paris.

Vi baserer foreningen på et ønske om at gøre en forskel i folks liv og være et lokalt samlingspunkt. Foreningen vil afspejle Københavns diversitet og bygge på et stærkt demokratisk fundament.

Lige fra start har der været enighed om, at Skjold skal:

- være *Københavnerforeningen* med mange medlemmer og spille en rolle i det danske idrætsliv.
- være kendt for innovation.
- forblive en medlemsdrevet forening.
- udvikle foreningsbegrebet til en 2025-udgave af folkeoplysnings-traditionerne.
- bruge mangfoldighed og inklusion som nøglebegreber og vise, at det i praksis er en styrke.
- arbejde på at styrke klubbens sociale og kulturelle arbejde.
- skabe oplevelser i forpligtende fællesskaber.
- arbejde på at udvide aktiviteterne ved at organisere projekter og aktiviteter, der understøtter fodbolden.
- altid have fodbold som kerneaktivitet.
- ikke etablere konkurrerende sportsgrene, men gerne idrætsaktiviteter som lægger sig op ad „Bevæg Dig For Livet“ (*DGI og DIFs fælles visions-samarbejde om at få flere aktive danskere, red.*).

Det sociale element har været en naturlig del af foreningens arbejde siden starten i 1915, hvor fundamentet blev skabt i arbejderboligerne i Brumleby. Den del vil vi gerne tydeliggøre for omgivelserne.

DIGITAL GENERALFORSAMLING

Vores fundament som folkeoplysende forening og vores ønske om at bygge på et stærkt fundament har ført til, at vi har haft vores første digitalt understøttede generalforsamling. Det har taget år at nå hertil. Der var ingen idrætsforeninger, vi kunne hente erfaring fra. Efter et par års søgen lykkedes det os at finde nogle almene boligforeninger, som havde gjort forsøg med digitaliser-

ing. Derfra tog det yderligere et par år og et par ekstraordinære generalforsamlinger, inden vi her i 2017 fik afholdt første udgave med digital afstemning. Et par „kommafejl“ i vedtægtsændringerne og dårlige formuleringer udsatte processen.

Med vores form for generalforsamling håber vi at kunne skabe større åbenhed og større engagement samt at få flere med. Processen løber en måned med mulighed for at komme med forslag, debattere samt stille op til valg, inden vi mødes off-line som vanligt.

Selve generalforsamlingsmødet foregår med fremlæggelser og debat af forslag. Her er der ingen ændringer, men vi har ingen afstemninger på mødet. Alle valg og godkendelser foregår ved, at der sendes en digital stemmeseddel ud til alle medlemmer. Vores samarbejdspartner på valghandlingerne ved naturligvis godt, at det kræver nogle mails og sms-beskeder for at lokke flere med, så derfor fik medlemmerne info på passende tidspunkter.

Virker det så? Ja, selvom processen absolut er i startfasen, kan vi alligevel tage en masse positive tendenser med videre:

- Vi fik 146 medlemmer til at stemme – en reel fremgang på 10 gange det normale deltagerantal.
- Vi fik 10 kandidater til 4 bestyrelsesposter – det er vist aldrig sket før.
- Vi fik valgt en kvalificeret kasserer og intern revisor – ingen af posterne har reelt været besat i mange år.
- Der mødte 24 personer op til off-line delen af generalforsamlingen – ca. det dobbelte af normalen.
- Vi fik sat 8 forslag til afstemning – normalt kun forslag fra bestyrelsen når der ønskes vedtægtsændringer.
- Vi fik 15 indlæg til dialog i forbindelse med den digitale indledning til generalforsamlingen.
- De 15 indlæg blev leveret af 9 forskellige medlemmer, heraf kun et fra bestyrelsen.

Det må da siges at være en positiv start på den demokratiske proces, som skal udvikles de kommende år, så inddragelse og medansvar bliver naturligt i dagligdagen. Netop i tiden mellem generalforsamlingerne ligger den største udfordring. Kan vi blive bedre til at arbejde med inddragelse af medlemmerne, og kan vi lære vores frivillige trænere at arbejde med demokrati og ansvar lige fra de yngste til de ældste?

SOCIALE AKTIVITETER OG SAMARBEJDER OM UDVIKLING AF DIVERSITETEN I MEDLEMSSKAREN

For at bevæge Skjold i den retning, vi ønsker, skal der mere til end fodboldkampe og vores forsøg på at score flere mål end modstanderne. Vi har sat en

hel række af projekter og samarbejder i søen. Hver gang, der har været mulighed for et samarbejde eller projekt på vores område, har vi reageret. Det har også betydet, at langt fra alle idéer og tiltag er blevet til noget. Nogle gange må vi erkende, at foreningen ikke er moden, eller det, vi troede, var en god idé, viste sig at kræve flere ressourcer, end vi havde. Her er en liste med eksempler på projekter og samarbejder på det sociale område, som vi har kørende i øjeblikket:

- Flere partnerskaber om idræt for udsatte børn.
- Samarbejde med Mødrehjælpen om OCR-velgørenhedsløb for børn (OCR: obstacle course racing/forhindringsløb, red.).
- Åben skole-samarbejder.
- Partnerskab med boligselskab om fodbold i lokalområdet.
- Idræt for 65+ m/k aldersgruppen.
- Samarbejde med handicaporganisationer om idræt for deres målgrupper.
- Fleksjobansat og jobpraktiksted, løbende aftaler med jobcentre om praktiksted for mennesker på kanten af arbejdsmarkedet.
- Samarbejde med Kriminalforsorgen om aftjening af samfundstjeneste i foreningen.
- Samarbejde med institution om fodbold for unge med særlige behov.
- Nye frivillige, engagering af nye målgrupper, der ønsker at gøre en forskel på de sociale område.
- UNICEF-cup, et velgørenhedsarrangement og personaledag for FN-ansatte.
- Brobygning til de selvorganiserede gennem Åben Halprojekt, familie- og børneidræt uden tilmelding.
- Fast tilknyttet NA-gruppe (anonyme misbrugere) med ugentlig møde i klubben.

Disse aktiviteter alene skaber ikke et lokalt samlingspunkt. Der skal mere til. Skjold har derfor også en række aktiviteter, der skal udvide den kulturelle dimension i foreningen og skabe synlighed om foreningens virke over for borgerne i København.

Mangfoldighedsaspektet har bl.a. ført til invitation af skoleklasser til fodboldfilm og oplæg ved Pan Idræts formand om fodbold og seksualitet. Dette blev fulgt op med, at klubbens to 1. hold spiller i regnbuetrøjer under Copenhagen Pride. Her vil nogle måske sige, at det blot er et populistisk tiltag, men med flere muslimer blandt spillerne, som havde det svært med at tage trøjen på, gav det anledning til en god snak om accept af forskellighed, uanset hvilket mindretal vi taler om.

På det kulturelle område har vi lagt hus til adskillige foredrag, haft besøg af biblioteket for at gøre det mere interessant for fodboldbørn at læse, været medstifter af fodboldfilm-festivalen Shoot! Vi har fået ikke-idrætsaktive pensionister ind til petanque og billard. Netop brugen af vores klublokaler er et af de områder, vi kommer til at arbejde med de kommende år. Ingen klæder om til træning, da vores baner ligger langt fra klublokalerne. Der er derfor ingen daglig brug af klublokalerne. Vi har således en idé om at skabe Idrættens Forsamlingshus fyldt med aktiviteter og for forskellige grupper. I dag har vi pensionistgrupperne om formiddagen, vores idrætsfritidsklub om eftermiddagen og forskellige grupper om aftenen, men der er plads til meget mere. Vores tanke er at gøre det eventbaseret, så vi er sikre på, at der er tydelige målgrupper for arrangementerne på de forskellige aftener. I weekenderne har vi taget de gamle „halballe“ op igen. Med udgangspunkt i vores egne unge har vi fået de 16-18 årige til at være arrangører med støtte fra de voksne.

VI SPILLER FODBOLD OG VI ER MANGE

Der er altså mange muligheder for at udvikle sin forening, hvis man vil. Jeg mener, at vi hver især skal finde frem til vores forenings særkende og udvikle på det. Vi har meget symbolsk Parken og FCK som nabo. Hvis vi forsøger at spille fodbold og træne efter samme principper som vores store nabo, er jeg temmelig sikker på, at vi vil blive en dårlig kopi og være den sikre taber i en konkurrence. Vi ønsker at være Danmarksmestre i et spil, hvor vi selv sætter reglerne. – Og bliver vi en dårligere forening ved at spille lidt dårligere fodbold i en række lavere? Vi tror det ikke og har de senere år skabt et selvværd i foreningen, så vi er begyndt at kunne gå med foreningslogoet fremme og vise det med stolthed. Derfor er vi mere end 2.000 medlemmer trods meget dårlige forhold. ■

Skjold Årets Idrætsforening 2016

Københavns Kommune kårede i december 2016 Boldklubben Skjold som Årets Idrætsforening i København 2016. Klubben fik udmærkelsen og 25.000 kr. for sin indsats for nyskabende og udviklende aktiviteter, herunder fodboldfestivalen Shoot!, ældreidræt og skolesamarbejder. Prisen uddeles hvert år og gives til en idrætsforening, der yder en indsats for at fremme foreningsidrætten.

Læs omtalen af [Årets Idrætsforening](#) på Københavns Kommunes hjemmeside.

lh

Skjold i DR

Jan Sørensen, Boldklubben Skjolds bestyrelsesformand, blev 14. oktober 2017 interviewet af DR København om klubbens digitale afstemning.

Læs interviewet på [DR Regionalt København](#)

Valg til Folkeoplysningsudvalget

Skal – Skal ikke?

AF INGOLF CHRISTENSEN

Landsformand i [Dansk Oplysnings Forbund](#) (DOF).

Giver det mening? Nytter det noget?!

Som medlem af både Voksenundervisningsnævn, Folkeoplysningsudvalg (endda tidligere som formand) og Samrådet, skal jeg selvfølgelig svare et klart og tydeligt „JA“ på spørgsmålene, men jeg vil også gerne uddybe det lidt.

Det er klart, at man som skoleleder eller som bestyrelsesmedlem ofte oplever, at kalenderen er fyldt op, og det er klart, at det hele tiden er nødvendigt at prioritere, hvad man magter at deltage i, og hvad man må bede andre om at tage over på. Og lige præcis her ligger måske både løsningen og problemet!

For mig er der ingen tvivl om, at det spiller en stor og ofte afgørende rolle at være eller at blive en kendt og anerkendt aktør på det folkeoplysende område i kommunen. Det er klart, at det kræver både tid og indsigt at komme dertil, men tænk hele tiden på, at første og måske også vigtigste skridt er, at du kender dit bagland, så du er i stand til at spille ud over for kommunen med den nødvendige autoritet og gennemslagskraft.

Vejen til at sidde for bordenden kan være lang, men tænk hele tiden på at være konstruktiv, positiv og løsningsorienteret i dit arbejde. Skiftet fra, at man hele tiden skal være på dupperne for at holde øje med, hvornår næste deadline er, og hvornår høringsfristen løber ud, og så til at man bliver spurgt og hørt på forhånd, er en god indikator på, at du har lavet et godt stykke arbejde.

Og det betyder helt sikkert noget – måske er det endda helt afgørende – for kommunens politik på området, at vi som brugere går ind og spiller en aktiv rolle. Det er jo os, der har den daglige kontakt med de brugere, som kommunen også gerne vil servicere bedst muligt, og derfor er samspillet mellem kommunens embedsmænd og politikerne på den ene side og folkeoplysningsrepræsentanter på den anden også rigtig vigtig, når kommunens politik skal udmøntes.

Der er ingen tvivl om, at dit område får større kommunal opmærksomhed, når du er aktiv, og når du konstruktivt medvirker til og tager del i arbejdet og i løsningerne. Formentlig ... nej, helt sikkert vil du og dit område blive inddraget i opgaver på et tidligere tidspunkt, og derfor vil I også få mulighed for at udvikle nye arbejdsområder, der både kan gøre dit område stærkere og mere spændende for borgerne – og for dig selv.

På den brede bane gavner vi hele fritidsområdet og specielt også det folkeoplysende område ved at være så bredt repræsenteret som overhovedet muligt. Derfor er det SÅ vigtigt, at det ikke kun er de store aktører, der sidder med ved bordet – på med „ja-hatten“ og puds de pæne sko, så du er klar til at tage en tørn for, at også dit område bliver hørt og set, når kommunens politik på området skal diskuteres, når pengene skal fordeles, og når opgaverne skal lægges ud til brugerne. Der er brug for dig.

Det er jo alt sammen meget godt. Men har jeg tid?

Problemet og løsningen igen! Måske var det en god idé, at man i stedet for at slide en person op valgte at satse på at have to eller tre personer, der blev kendt i den kommunale sammenhæng. Det kan sagtens lade sig gøre, men det kræver selvfølgelig, at der er tidlig, god og tydelig kommunikation internt.

Du vil helt sikkert også opleve, at det er spændende at være en del af beslutningsprocessen. Så op på hesten; stil op til valget og gør din skole, forening endnu stærkere. ■

Ingolf Christensens artikel var bragt som Leder i Dansk Oplysnings Forbunds medlemsblad Spektrum, september 2017, p. 2.

Artiklen er her i kultur & fritid bragt i en lettere redigeret udgave.

Og det er ingen aprilsnar!

Hvordan det har været at repræsentere de selvorganiserede i et folkeoplysningsudvalg (§ 35, stk. 2- udvalg)

AF JØRN WINTHER JEPSEN

Repræsentant for de selvorganiserede i [Fritidsnævnet](#) i Allerød Kommune

Den 1. april 2014 modtog jeg mit værnebrev – Kultur- og Idrætsudvalget i Allerød Kommune havde besluttet at tilbyde mig at blive medlem af kommunens Fritidsnævn (§ 35, stk. 2-udvalg).

Jeg reflekterede på en annonce i vores lokale avis, hvor vores Kultur- og Idrætsudvalg efterlyste en borger „som ikke deltager i det organiserede foreningsliv, og som har interesse for det folkeoplysende område“.

Der stod en del mere i annoncen – som jeg skal spare læserne for – men det korte af det lange er altså, at jeg blev medlem og meget kort tid efter 1. april 2014 blev jeg indsværget i nævnet og har undtaget 2 møder deltaget – synes jeg selv – meget aktivt – mere om det senere.

Indledningsvis blev jeg omtalt som repræsentanten for de uorganiserede – det holdt altså ikke ret længe – for hvis der er noget, jeg ikke er og ej heller har været hele mit liv – så er det uorganiseret. Så jeg følte trang til, at min nye titel i Fritidsnævnet i Allerød skulle ændres – det blev den; til „repræsentant for de selvorganiserede“ – og det har faktisk betydet en meget klar opdeling i vores Fritidsnævn.

BUS og Idrætssamrådet og repræsentanter fra aftenskolerne og fra de kulturelt betonede foreninger og så undertegnede – se det giver baggrund for en ordentlig dialog mellem super engagerede personer – det har været fantastisk spændende – ny fritidspolitik – principper for lokaleudlån – og klage over samme – budgetdrøftelser i sparetider – debat om tilskudsregler til børne-, ungdoms- og idrætsforeninger – og jeg synes, at Fritidsnævnet har gjort det rigtig godt.

Dialogmøder med Kultur- og Idrætsudvalget – hvor vores synspunkter er blevet fremlagt til sober debat – og hvor der aldrig har været tvivl om, hvor vores interesse lå – men hvor politikerne ej heller har lagt skjul på sparehensyn, de store linjer og forventet forståelse i foreninger og hos folkeoplysning.

Og det er selvfølgelig her, der kommer malurt i bæget – for jeg måtte efter 4 møder i Fritidsnævnet, hvor de 2 politisk udpegede repræsentanter havde sendt afbud til alle møderne, alvorligt anmode vores borgmester om fremadrettet at sikre, at enten deltog de 2, der var udpeget, eller også sendte de 2 andre, der havde lyst og kunne finde tid til at deltage – og det lykkedes. Gudskelov fik vi 2 engagerede politikere, som med ildhu har røgtet deres job – taget mod besked – forsvaret politiske beslutninger – men udpræget været lydhøre over for det interesseorgan, som Fritidsnævnet er.

Har vi forvaltet opgaven godt nok? – Det er vanskeligt at svare på. Da vi prøvede at lave fritidspolitik (på vegne af Kultur- og Idrætsudvalget), da var vi prygelknabe for politikerne – foreningslivet følte sig med rette presset på alle linjer. Nedsikringer i medlemstilskud – anlæg der savnede vedligeholdelse og renovering, mangel på respekt for det arbejde de frivillige udførte – folkeoplysningen savnede lokaler og forståelse for, at de udbudte hold i nabokommunen jo stadig kostede penge her – så derfor pres på at lave dem lokalt. En leder sagde: „De sætter slet ikke pris på det, vi laver – og vi får ikke engang løn for det – de påskønner slet ikke vores indsats!”

Det gav lidt støj på linjen mellem politikere og foreninger/folkeoplysning – og det tilskrives jeg manglende finger-spidsfølelse hos nogle politikere – måske uvant med at blive holdt op på upopulære politiske beslutninger – og derfor stå til verbale klø, men sådan er det jo, hvis man vil være politiker!

Og det tror jeg, vi i Fritidsnævnet er blev bedre og bedre til – vi vil ikke forvalte politiske krav om nedsikringer – det må de kære politikere sandelig selv stå på mål for – til gengæld vil vi stå til ansvar for aftaler med brugerråd og disponering af anlæg – for principper for lokaleudlån – for tilskudsordningens sammensætning – men ikke for de nedsikringer som udvalget vil have gennemført.

Jeg tror, vi har startet et anderledes arbejde og en mere håndfast dialog – eller samtale i øjenhøjde – som har aftunget politikerne respekt. Jeg ved, vi mangler møder med alle initiativtagerne bag det sprudlende foreningsliv og folke-

oplysende virke, der er i Allerød – jeg tror, det kommer – jeg tror, vi får medvind på cykelstierne – for hele det folkeoplysende arbejde med aftenskoler, spejdere, idræt, kulturelle foreninger og enkeltinitiativ (cafe i præstegårdens forsamlingshus etableret af borger med lyst til sang og musik – kaffen koster en flad tyver – går til en lille ting til aftenens 18-årige meget musikalske klassiske guitarist fra musikskolen) – det er det, der giver sammenhængskraften – så lad de 1000 blomster blomstre – lad Fritidsnævnet gøde jordbunden, så initiativerne kan vokse. Giv nævnet kompetence og udviklingspenge og muligheder – så skal I bare se – for nævnet ved, hvor skoen trykker, og er tættere på hele initiativkredsen.

Så får vi ikke blot medvind på cykelstierne, men også solskin.

Ved en anden lejlighed skal jeg fortælle lidt om, hvorledes en repræsentant fra de selvorganiserede holder møde med baglandet – det kan faktisk være ret støjende.

Rigtig meget held og lykke med alle fritids-, kultur- og folkeoplysende fritidssamvirker – I vil altid være en meget væsentlig samarbejdspart i kommunerne. ■

Aarhus Kommune fra kultur til frivillig

Europæisk Kulturhovedstad i 2017 i samarbejde med Region Midtjyllands øvrige 18 kommuner. [Europæisk Frivillighovedstad i 2018](#). Aarhus Kommune er udpeget af den internationale frivillighedsorganisation European Volunteer Centre til Europæisk Frivillighovedstad 2018. Aarhus Kommunes inddragelse af frivillige i samarbejde mellem kommunen, kulturliv og sociale velfærdsområder samt kommunens medborgerskabspolitik blev fremhævet ved udpegningen. Aarhus Kommune vil bruge 2018 til at anerkende og synliggøre de frivilliges indsats samt udvikle velfærden i dialog og ligeværdigt samarbejde mellem myndigheder og borgere. Det er frivillige aarhusianere og andre interesserede, der i fællesskab skal skabe indholdet i Frivillighovedstaden 2018. Der har i sensommeren i år været holdt stormøder for ideudveksling og idegenerering. Der arbejdes med frivillighed ud fra 4 spor:

Arv – organisationer, bevægelser, der har været med til at danne Danmark siden grundloven.

Mangfoldighed – dansk foreningskulturs bredde – vi er sammen om at være særlige.

Inklusion – udsatte borgere er en overset ressource som frivillige og til at inkludere andre udsatte borgere.

Samarbejde – Det skal være enkelt og nemt at være frivillig. Vil man bidrage, skal det være muligt.

Man forventer, at mange af de borgere, der har bidraget som frivillige til gennemførelsen af Europæisk Kulturhovedstad 2017, også vil give en hånd med til Frivillighovedstaden.

Formandsvinkel

Fritid & Samfunds nye landsformand Frederik A. Hansen om sit arbejde og vision for folkeoplysningen

AF FREDERIK A. HANSEN, faglig leder i [Ung i Gladsaxe](#)

Min interesse for folkeoplysning stammer fra min tid som spejder i Det Danske Spejderkorps kombineret med mit arbejde med børn og unge. Min grundlæggende opfattelse af betydningen af samfundsengagement er dog grundlagt langt tidligere i min barndom og tidlige ungdom, hvor jeg som med-hjælp i familiens købmandsbutik, der var grundlagt af min farfar, fik lært, at det er vigtigst at hjælpe dem, der ikke har de samme muligheder som en selv, samt at det har stor betydning, hvad der foregår i sammenhæng med andre i foreninger eller tilsvarende fællesskaber.

Jeg begyndte selv i fritidspolitisk sammenhæng med at være repræsentant for Høje-Taastrup Kommunes ungdomsklubledere i Fritidsnævnet og Fritidskommissionen. Senere blev jeg valgt som repræsentant for spejderarbejdet i Høje-Taastrup Kommune og som næstformand i Fritidsnævnet.

Dette udviklede sig til et formandskab for Fritidsnævnet og derefter for „overgangsudvalget“, der planlagde implementeringen af folkeoplysningen i kommunen. I dette udvalg var det afgørende, at den nye lovgivning gav en fornyelse uden at ødelægge det relativt finmaskede tilskudssystem, som var udviklet gennem en årrække. Det var i den sammenhæng et ønske stadig at have 100 % dækning af alle lokaleudgifter, hvilket er fastholdt som princip og stadig gælder.

FOLKEOPLYSNING I HØJE-TAASTRUP KOMMUNE I DAG

Samtidig med implementeringen af folkeoplysningsloven blev hele fritidsområdet organiseret i fem samråd for henholdsvis *idræt, spejdere, voksenundervisning, kulturelle foreninger og øvrige foreninger*. Samrådene blev alle repræsenteret i Folkeoplysningsudvalget, der blev sammensat med en bred politisk repræsentation og et flertal af brugere.

Jeg har været formand for Folkeoplysningsudvalget siden starten og er det stadig. Dette kan efterlade en fornemmelse af at blive „mister folkeoplysning“ med en vis fare for at være en hæmsko for udviklingen, selv om jeg ikke selv føler det sådan og måske nærmere er kendt for konstant at presse på, for at området skal udvikle sig.

I udvalgets arbejde har det været et gennemgående tema at sikre gode stabile tilskudsordninger med respekt for udvikling, samtidig med at vi vil tilskynde til en forbedring af mulighederne både bygningsmæssigt, materielt og på indholdssiden.

En af de største omlægninger i vort udvalgs historie var ændringen af tilskud til handicapundervisningen på voksenundervisningsområdet, hvor vi fastlagde kriterier for, hvornår man er handicappet i forhold til undervisningen. Dette blev baseret på en „ved bordkanten-tænkning” forstået på den måde, at det individuelle handicap skal forudsætte en ændret undervisningsform, for at der kan være tale om øget tilskud. På denne måde undgik vi, at der var en automatik i registreringen som ikke svarede til det reelle handicap.

I forhold til faciliteter fik vi på et tidspunkt øje på, at der ikke var en rimelig fordeling af etableringsudgifterne mellem foreningerne, kommunen og landsorganisationerne, der ofte „svømmede i penge“. Dette skabte grundlag for en beslutning om at anvende „en tredjedels-reglen”, der handlede om, at etableringsudgifterne så vidt muligt blev delt ligeligt mellem kommune, centrale puljer fra landsorganisationerne og den lokale forening, der fik mulighed for at lade sin andel være „eget arbejde“. Vi har gennem årene haft megen glæde af denne fordeling, dels var der bred politisk opbakning bag formen, dels havde de lokale foreninger en reel mulighed for at bidrage. Det har derfor skabt en væsentlig forbedring for en bred vifte af vores foreninger, der via midler fra udviklingspuljen har kunnet skabe mange nye faciliteter og muligheder.

På et tidspunkt arbejdede spejderområdet ud fra dogmet „op ad kældrene og ud i naturen“, samtidig med at mange andre områders dogme var „alt er muligt, det skal i alt fald prøves“.

For mig er folkeoplysning en hjertesag, som hele tiden skal tilpasse sig samfundets udvikling, men holde fast i de grundlæggende værdier omkring medlemsindflydelse, demokrati og forpligtende engagement. I mit daglige arbejde med unge handler det for mig om at etablere sammenhænge, hvor den enkelte unge føler lyst til at engagere sig og dermed får et væsentligt personligt udbytte, samtidig med at de lærer betydningen af at yde for andre.

Mine erfaringer fra arbejdet i Høje-Taastrup Kommunes folkeoplysningsudvalg og klubarbejdet vil jeg inddrage i forhold til Fritid & Samfund. Ved at vi får genstartet en debat omkring indholdet i folkeoplysningen i Danmark, så det

ikke kommer til at handle om aktivitetsformer, men om tilrettelæggelsesform og engagement for den enkelte deltager.

Det er mit håb, at jeg som formand kan yde et væsentligt bidrag til i samarbejde med andre på området at arbejde for en øge forståelse blandt børn, unge og deres forældre for vigtigheden af at engagere sig aktivt i foreninger og andre forpligtende fællesskaber til fælles fordel for vores kultur. ■

Fritid & Samfund frem til 2018

Fritid & Samfund holdt ordinært repræsentantskabsmøde den 7. juni 2017 i Ubberud Kultur & Bevægelseshus ved Blommenslyst på Fyn. Der har gennem årene været plads til mange spændende og aktuelle oplæg på mødet. I år var ingen undtagelse. Søren Gøtzsche, konsulent i Furesø Kommune, talte om stramningerne i folkeoplysningsloven, som trådte i kraft fra januar 2017. Torben Dreier, leder af FO-Aarhus, præsenterede efterfølgende mulighederne i de fleksible tilrettelæggelsesformer på baggrund af erfaringer fra sin egen aftenskole.

EFTER VALGET

Leif Max Hansen havde efter en række gode år som formand for Fritid & Samfund ønsket at trække sig fra posten. Frederik A. Hansen blev enstemmigt valgt som ny formand for Fritid & Samfund. Bestyrelsen består efter repræsentantskabsmødet af:

Frederik A. Hansen, formand
Kai Raun, næstformand
Kurt Smidt
Jan Steffensen
Vivian Glasdam Sørensen
Søren Gøtzsche.

lh

Hvem må hvad med persondata?

I foråret 2016 vedtog EU en databeskyttelsesforordning, der skal styrke og forbedre beskyttelsen af enkeltpersoners data. Forordningen skal være indført i medlemslandene fra 25. maj 2018. Dens fulde ordlyd er *Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger mv. (databeskyttelsesforordningen)*.

I Danmark offentliggjorde Justitsministeriet i juni i år *Betænkning om databeskyttelsesforordningen* og efterfølgende i juli blev *Udkast til forslag til databeskyttelsesloven* sendt i høring frem til midten af august. 10. oktober har [Datatilsynet](#) sammen med Digitaliseringsstyrelsen, Erhvervsstyrelsen og Justitsministeriet offentliggjort [Databeskyttelsesforordningen. En introduktion til de kommende, nye regler om beskyttelse af personoplysninger](#). Man skal være opmærksom på, at dette netop kun er en introduktion. Der udgives endnu en vejledning, når ovennævnte lovforslag er vedtaget i Folketinget. Den vejledning forventes i foråret 2018.

NEDSLAG I INTRODUKTIONEN TIL FORORDNINGEN

Hvornår gælder forordningen?

Det gør den, når en offentlig myndighed, privat virksomhed, forening m.v. behandler oplysninger om fysiske personer og enkeltmandsvirksomheder. Et A/S, ApS og myndigheder er derimod ikke beskyttet af forordningen.

Hvad er personoplysning?

Det er enhver form for information, der kan henføres til bestemte personer, også selv om dette forudsætter kendskab til et personnummer, registreringsnummer etc. Oplysninger i form af billede, fingeraftryk er ligeledes personoplysninger. Krypterede personoplysninger er fortsat personoplysninger, så længe der er nogen, der kan gøre oplysningerne læsbare og identificere de personer, det drejer sig om.

Der skelnes i forordningen mellem *følsomme personoplysninger* (bl.a. race, etnisk oprindelse, religion, biometriske data, seksuelle orientering/forhold etc.) og *almindelige personoplysninger* (fx navn, adresse, kundeforhold). Derimod er behandling af CPR-numre samt behandling af oplysninger om strafbare forhold ikke med i forordningen. Regler for det skal de enkelte EU-lande selv fastsætte.

Hvad er behandling af personoplysninger?

Det er elektronisk behandling af oplysninger – dvs. indsamling, registrering, systematisering, opbevaring, søgning, brug, videregivelse eller sletning af personoplysninger. Det er også behandling af offentlige oplysninger på en hjemmeside eller foretage registrering af oplysninger i elektronisk sagshåndteringssystem.

Hvornår må man behandle personoplysninger? Man skal være opmærksom på, at „Reglerne giver ikke i sig selv nogen ret til at behandle personoplysninger, men hvis en behandling kan

finde sted på grundlag af en af de øvrige regler i loven, skal de grundlæggende principper altid være opfyldt.“ (Citeret fra side 10 i Introduktionen). De grundlæggende principper er:

- *Lovlighed, rimelighed og gennemsigtighed* – Den, der behandler personoplysninger, skal kunne fortælle personen, hvis oplysninger behandles, hvem der behandler oplysningerne og formålet med behandlingen. Det skal forklares i et tydeligt og klart sprog.
- *Formålsbegrænsning* – Man må kun indsamle oplysninger til saglige formål.
- *Dataminimering* – Man må kun behandle personoplysningerne i det omfang, det er nødvendigt for at opfylde formålet.
- *Rigtighed* – Oplysningerne skal være rigtige og ajourførte. Er oplysninger urigtige, skal de slettes eller berigtiges.
- *Opbevaringsbegrænsning* – Når oplysningerne er unødvendige for den dataansvarlige, skal de slettes eller anonymiseres.
- *Integritet og fortrolighed* – Oplysninger skal være beskyttet mod uautoriseret eller ulovlig behandling. Det skal også sikres, at oplysninger ikke går tabt eller bliver beskadiget.

De registreredes rettigheder – Personer, som er registreret med oplysninger hos foreninger, virksomheder, myndigheder m.v., har rettigheder. Her skal man være opmærksom på: oplysningspligt over for den registrerede, indsigt retten, retten til berigtigelse af urigtige oplysninger, retten til at blive glemt, retten til indsigelse mod at personoplysninger bruges til direkte markedsføring, retten til indsigelse mod automatiske individuelle afgørelser, retten til at flytte sine oplysninger (dataportabilitet).

Dataansvarlig – kan være en virksomhed, offentlig myndighed eller anden aktør, der afgør, til hvilke formål og med hvilke hjælpemidler der må foretages behandling af personoplysninger. Det er den dataansvarliges opgave at sørge for og vurdere, at brug og håndtering af personoplysninger foregår på betryggende og sikkert niveau, dvs. behandlingssikkerhed.

Databehandler – kan være en virksomhed, offentlig myndighed eller anden aktør, der behandler personoplysninger på den dataansvarliges vegne og efter instruks fra den dataansvarlige.

Databeskyttelsesrådgiver – Hvor **dataansvarlig** og **databehandler** svarer til gældende ret i dag, er **databeskyttelsesrådgiver** et nyt begreb. Denne person er en organisations interne ombudsmand for databeskyttelse. Vedkommende skal sørge for, at den dataansvarlige overholder reglerne i databeskyttelsesforordningen. Private virksomheder vil sjældent skulle udpege en databeskyttelsesrådgiver. Offentlige myndigheder skal derimod altid udpege en databeskyttelsesrådgiver (undtaget er domstolene).

YDERLIGERE INFO

Datatilsynet har foruden dets egen hjemmeside etableret en særskilt hjemmeside om [EU's databeskyttelsesreform](#), hvor det er hurtigt at skaffe sig et overblik over offentliggjorte vejledninger og nyttige henvisninger.

lh

Så må der dances!

Højesteret har talt: Aftenskole har ikke pligt til at betale vederlag for anvendelse af musik på danse- og motionshold

Højesterets resume af Sag 249/2016

„FOF København skulle ikke betale vederlag til Koda for anvendelse af musik på danse- og motionshold

Sagen angik navnlig, om FOF Københavns anvendelse af musik på en række danse- og motionshold udgjorde offentlig fremførelse i ophavsretslovens forstand, og om FOF København derfor skulle betale vederlag til Koda.

Højesteret fastslog, at FOF ikke skulle betale vederlag til Koda, da musikafspilningen på FOF Københavns danse- og motionshold ikke kunne anses for offentlig fremførelse. Højesteret havde i en tidligere dom fastslået, at musikafspilning på lokale gymnastikforeningers træningshold ikke havde karakter af offentlig fremførelse efter ophavsretsloven, og der var ikke grundlag for at behandle den musikafspilning, som fandt sted på de pågældende danse- og motionshold hos FOF København, anderledes.“

Sø- og Handelsretten var nået til samme resultat. Højesterets dom blev afsagt 30. oktober 2017. Domsafgørelserne fra henholdsvis Sø- og Handelsretten og Højesteret kan læses/hentes i [Højesterets afgørelsesdatabase](#).

kultur & fritid/Tidsskriftet Folkeoplysning udgives af
Landsforeningen Fritid & Samfund, Skt. Nicolaus Gade 2, 8000 Århus C,
tlf.: 61 51 85 50 www.fritid-samfund.dk
Sekretariatsleder: Steffen Hartje

Redaktion Steffen Hartje (ansv.)

Fritid & Samfunds holdning udtrykkes i lederen. Øvrige artikler og indlæg udtrykker ikke nødvendigvis Fritid & Samfunds synspunkter.

Lay-out Lene Holm

Fotos Fritid & Samfund, hvis ikke andet er angivet.

Abonnement **kultur & fritid** udkommer 3 gange om året til medlemmer af Fritid & Samfund og andre med interesse for kultur, samfund og folkeoplysning. Årsabonnement 220 kr. i 2017.

ISSN 1903-7317